

CHAPTER «PEDAGOGICAL SCIENCES»

WORLD VIEWS OF THE CURRENT PROBLEM OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN MODERN SOCIO-CULTURAL SPACE

СВІТОГЛЯДНІ ОРІЄНТИРИ АКТУАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Nataliia Vasylyshyna¹

Tetiana Skyrda²

Ruslan Slobozhenko³

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-151-0-5>

Abstract. The reasons for writing the paper are grounded on the basis that the integration of Ukraine into the intercultural space, the expansion of economic ties necessitate the modernization of the training of masters of tourism in the field of time to improve the theoretical and methodological foundations for effective intercultural interaction. In this regard, higher education institutions face a responsible task – to provide all spheres with highly professional competitive workers in order to build an economically strong democratic state. This requires from future professionals not only high qualification, but also the ability to work at the appropriate professional cross-cultural level. As a result, the aim of the study is to identify the main innovations in approaches to learning English in Ukraine,

¹ D.Sc. in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at Foreign Language Department,
National Aviation University, Ukraine

² Ph.D. in Pedagogical Sciences, Senior Teacher at Foreign Language Department,
National Aviation University, Ukraine

³ Senior Teacher at Foreign Language Department,
National Aviation University, Ukraine

based on the European experience. *Methodology*. The methodological basis of the study is demonstrated by the operational and methodological tools of foreign language education of future professionals. Based on this, the components of this toolkit, called as eight methodologies were such as: the first methodology is «Flipped classroom», the second methodology is «Project learning», the third methodology is «Cooperative learning: together stronger», the fourth methodology is «Gamification», the fifth methodology is «Problem-based learning», the sixth methodology is «Design thinking», the seventh methodology is «Learning, based on thinking», the eighth methodology is «Learning based on competencies». Outcomes of the survey witnessed that the main innovations in approaches to teaching English in Ukraine, based on the: European experience; compliance with the content of the European recommendations on language education, unification of levels of education in Ukraine and the world, compliance with modern European standards of language education in accordance with the descriptors that determine the levels of English language proficiency (from A1 to C2); competence approach in teaching foreign languages, development of competencies in all four types of speech; minimization of the use of the native language in the process of communication, interactivity of learning, dynamism and variety of tasks in the classroom; maximum involvement of each student in the process of language acquisition; language learning with the help of educational and methodological complexes developed by groups of methodological specialists from Great Britain and the USA on the basis of the latest research; focus on international English language exams (FCE, CAE, IELTS, TOEFL,); clearly defined criteria for assessing the level of language proficiency. *Practical implications*. The ongoing research is grounded on the activity-oriented approach, which: determines the learning of material as close as possible to real life situations and user needs; tasks for the development of critical thinking; changing the role of the teacher and the introduction of partnership pedagogy; active use of multimedia tools, audio and video materials, the Internet to create a speech environment for students, the use of modern devices for searching and processing information; organization of project work of students, application of non-standard and creative tasks; involvement of students in cultural and educational activities conducted in foreign languages in extracurricular time; participation of future specialists in exchange programs; promoting

lifelong learning and self-development. *Value/originality*. One of the key indicators of education reform is the study of foreign languages as a priority of Ukraine's domestic policy on EU integration. One of the tasks in the program is «ensuring the increase and optimization of Ukraine's presence at international events and platforms, presence in the international academic, cultural and social environment». The implementation of this task requires a qualitatively new level of teaching foreign languages at universities, in particular English as the language of international communication.

1. Вступ

Нові соціально-економічні умови розвитку Української держави, її входження до європейського співтовариства та Світової організації торгівлі спонукають до змін в усіх сферах суспільного життя, зокрема, в системі освіти, яка відповідає за відтворення інтелектуального й духовного потенціалу народу, слугує засобом вирішення проблем розвитку науки й техніки, культури й національного відродження, становлення державності, утвердження принципів демократії, підвищення рівня якості життя громадян. У зв'язку з цим перед закладами вищої освіти постає відповідальне завдання – забезпечити всі сфери високопрофесійними конкурентоспроможними фахівцями з метою розбудови економічно міцної демократичної держави. Це потребує від сучасних здобувачів вищої освіти не лише високої кваліфікації, а й уміння працювати на відповідному професійно крос-культурному рівні, що великою мірою визначає якісні показники виробництва послуг і задоволення потреб їх споживачів [2; 8].

Традиційно підготовка майбутніх фахівців розглядалася як процес, призначений сформувати в них професійну готовність до майбутньої трудової діяльності, але в сучасному суспільстві одним з її найважливіших аспектів є особистісне становлення фахівця, якому властивий належний рівень крос-культурної освіти для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності на ринку праці. Ці вимоги відображені в Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики», де підкреслюється, що виховання нового покоління має спрямовуватись на формування комунікативної культури [2; 8].

На сучасному етапі становлення української держави та її тісної співпраці з чисельними європейськими країнами, реформування системи

вищої освіти є ключовою ланкою у процесі євроінтеграції та відкриває нові можливості для української молоді. Нова соціокультурна реальність зробили вивчення іноземних мов одним із пріоритетних завдань для майбутніх фахівців та зумовила, тим самим, необхідність модернізації сучасної системи вищої освіти. Оскільки процес викладання та засвоєння іноземної мови вважається складнішим від аналогічних процесів для більшості інших предметів, підвищення ефективності та результативності навчання є актуальною темою для дослідження. Вивченням новітніх технологій, методів та прийомів у викладанні іноземних мов загалом та англійської мови зокрема займалося багато вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Г. Крючков, В. Сенченко, С. Степаненко, Н. Н. Stern, J. W. Botkin. Враховуючи такі тенденції, доцільно детальніше вивчити вплив процесів євроінтеграції та глобалізації на вивчення іноземних мов. Отже, *головне завдання статті* полягає у розкритті інноваційних тенденцій, що застосовуються у процесі викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах України [1; 2; 3].

Метою дослідження є визначення основних новацій у підходах до вивчення англійської мови в Україні, що базуються на європейському досвіді.

2. Теоретичне підґрунтя дослідження проблеми викладання іноземної мови в умовах сьогодення

На сьогодні Україна намагається приєднатися до євроінтеграційних процесів, які позитивно вплинуть на становлення та розвиток окремих галузей економіки. Це, у свою чергу, надасть можливість створити нові робочі місця, поліпшити соціальну сферу, покращити товарообіг з країнами Євросоюзу. Сьогодні дослідження проблеми впливу чинників євроінтеграції на становлення, туризму України залишається актуальним у вітчизняній науці.

Теоретичним підґрунтям дослідження є наукові теорії й положення. *Теоретичне значення дослідження* полягає в тому, що було визначено і теоретично обґрунтовано: стан наукового розроблення досліджуваної проблеми; освітні стандарти викладання іноземної мови; пріоритетні напрями формування іншомовної комунікативної компетентності на сучасному етапі; змістові та процесуальні засади іншомовної освіти в університетах України [3; 4].

Аналіз стану досліджуваної проблеми іншомовної освіти засвідчує, що означена проблема є предметом вивчення сучасних українських та зарубіжних вчених.

Українські вчені розглядали: питання професійного спілкування, розвитку комунікативних умінь та формування комунікативної культури фахівців різних напрямів підготовки досліджували С. Амеліна, С. Александрова, Л. Барановська, Н. Бориско, Н. Волкова, С. Тимченко, М. Жумбей, проблему формування в студентів закладах вищої освіти готовності до міжкультурного спілкування вивчали О. Баглай, М. Галицька, Б. Слющинський, Т. Колбіна, І. Кухта; окремі аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців туристичного профілю вивчали і розробляли Н. Бондар, Д. Гальперін, І. Зорін, В. Квартальнов. Л. Кнодель, В. Лозовецька, Л. Устименко, Н. Хмілярчук, В. Христюк, В. Федорченко; окремі аспекти вивчення іншомовної компетентності були предметом досліджень таких науковців, як Г. Гритчук, Г. Дідук-Ступ'як, Т. Колосовська, О. Лапшин, А. Науменко, О. Пальчикова, А. Солодка, Г. Ферапонтов, У. Ханас, Н. Чаграк, С. Александрової та Р. Льюїса; розгляд культурологічного аспекту поняття «міжкультурний діалог» має місце у працях науковців А. Арнольдова, А. Карміна, М. Кагана, О. Садохіна, Ю. Лотмана; зміст поняття «крос-культурна компетентність» описує А. Науменко; питання реалізації моделі безперервної освіти в туризмі досліджували Горячева Т. К., Зоріна Г. І., Квартальнов В. О., Піроженко Н. Т., Семенов О. Є., Чепік В. Д., Хсю К.; проблему розвитку та управління системою іншомовної освіти на загальнодержавному та регіональному рівні входить до сфери інтересів Карягіна Ю. О., Рютіної І. В., Рябової І. А., Щербакової О. М.; кваліфікаційно-дидактична структура професійної освіти представлена в роботах Зоріна А. І., Родигіна Є. Л., Фоміна О. О.; проблемі диверсифікації професійної освіти присвячена наукова робота видатного дослідника Сельолкіна О. І.

Зарубіжні науковці мають напрацювання щодо психологічних проблем у викладанні англійської мови. Так, Панде стверджує, що «це поширена помилкова інтерпретація серед студентів, тому що англійська мова – найскладніший з усіх предметів». Подібним чином Фатілоро стверджує, що складність у викладанні англійської мови як іноземної мови зустрічає незадовільне ставлення студентів до практики англій-

ської мови. Наприклад, студенти можуть боятися говорити перед іншими, особливо якщо мова йде про присутність конкурентоспроможного студента. Інший приклад стосується студентів, які навчаються на курсах англійської мови поза аудиторій. За даними Кайлу, ці студенти мають вищий академічний рівень, ніж інші і коли вони «слухають повторюваний для них низькорівневий зміст, вони вважають це непривабливим і нудним». Такі психологічні проблеми можуть вплинути на мотивацію студентів та їх ставлення до англійської мови [5; 6; 10].

Мовні проблеми у процесі оволодіння іноземною мовою були розглянуті Мукатташ, який класифікував питання викладання англійської мови на дві групи: по-перше, більшість неточностей щодо вимови, морфології, синтаксису та правопису; по-друге, більшість студентів мають проблеми висловлюватися, використовуючи англійську мову. Це питання було розглянуте Ханом, який вважав, що конкретна проблема, пов'язана з вимовою, стрес та інтонація стають проблемою для студентів. Як наслідок, ці лінгвістичні проблеми виявляються у всіх мовних вміннях, які в свою чергу демотивують студентів у досягненні мовних цілей [9; 10].

Попри наявну значну кількість наукових праць і належне розроблення вченими різних аспектів проблем, які є близькими до аналізованої, недостатньо висвітлено цілісне розв'язання завдань іншомовної освіти в закладах вищої освіти України.

Вивчення наукової літератури з проблеми іншомовної освіти дозволило виявити передумови її набуття майбутніми фахівцями:

– *соціокультурні*, пов'язані зі зростанням ролі комунікативних процесів у всіх сферах людської життєдіяльності, соціальним розшаруванням суспільства, інтенсифікацією засобів міжособистісного спілкування, загостренням конкуренції та підвищенням вимог сфери послуг до професійної культури магістрів сфери туризму закладів вищої освіти;

– *педагогічні*, зумовлені модернізацією української системи освіти та її інтеграцією в європейський освітній простір, загальноосвітними та європейськими тенденціями розвитку професійної освіти і посиленням її гуманістичної спрямованості, перспективами впровадження компетентнісно орієнтованих освітніх стандартів, виховними можливостями культурно-освітнього простору та ресурсного потенціалу вищих закладів освіти;

– *інформаційно-технологічні*, викликані інформатизацією освіти та суспільства, постійним розвитком інформаційно-комунікаційних засобів навчання, комп'ютерно орієнтованих педагогічних технологій та впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у закладах вищої освіти [3; 5; 8].

3. Сучасний операційно-методологічний інструментарій формування іншомовної комунікативної компетентності у здобувачів вищої освіти

Методологічну основу дослідження демонструє *операційно-методологічний інструментарій іншомовної освіти майбутніх фахівців*. Виходячи з цього, складовими даного інструментарію стали такі, як: *принципи* – принцип єдності теорії і практики; принцип визначеності; принцип конкретності; принцип пізнавальності; принцип об'єктивності; принцип причинності; принцип загального розвитку; принцип загального зв'язку; принцип діалектичної суперечності; принцип діалектичного заперечення; принцип історичності; принцип системності; принцип єдності аналізу і синтезу; принцип єдності історичного і логічного; принцип сходження від абстрактного до конкретного; *положення і вимоги* – детермінізму й історизму; об'єктивності; *підходи* – системний, діяльнісний, особистісний, синергетичний, компетентнісний, культурологічний.

Нові методики викладання змінюють освітнє середовище у всьому світі та покращують успішність учнів. Ми розглянемо деякі основні інноваційні підходи, які освітяни сформували за останні кілька років і з якими повинен бути знайомий кожен учитель 21 століття.

Перша методологія. Перевернута класна кімната. Одна з сучасних методологій, яка набула все більшої популярності в останні роки, «Перевернутий клас» – це педагогічний підхід, в якому традиційні елементи уроку, які викладає вчитель, змінюються – первинні навчальні матеріали вивчаються учнями вдома, а потім опрацьовуються в аудиторіях.

Основна мета цієї методології – оптимізувати час на занятті, присвятивши його, наприклад, задоволенню комунікативних потреб кожного окремого студента, розробці спільних проектів або роботі над конкретними завданнями [9; 10].

Друга методологія. Проектне навчання. З появою нових інформаційних та комунікаційних технологій з'явилися як нові методи навчан-

ня, так і нові версії існуючих методологій, які зараз переглядаються та оновлюються для цифрового покоління. Одним з найбільш вживаних у класі на сьогодні є проектне навчання (PBL). По суті, PBL дозволяє студентам здобувати ключові знання та навички шляхом розробки проектів, які відповідають на проблеми реального життя. Починаючи з конкретної проблеми, замість традиційної теоретичної та абстрактної моделі, спостерігається помітне поліпшення здатності студентів зберігати знання, а також можливість розвивати складні компетентності, такі як критичне мислення, спілкування, співпраця або вирішення проблеми [9; 10].

Третя методологія. Кооперативне навчання «Разом сильніше». Це проста концепція – кооперативне навчання, методологія, яку вчителі використовують для об'єднання студентів у групи і, таким чином, позитивно впливають на навчання. Прихильники цієї моделі висувують теорію, що робота в групі покращує увагу, залучення та засвоєння знань студентами. Основною характеристикою є те, що методологія структурована на основі формування груп по 3-6 осіб, де кожен учасник має певну роль і для досягнення цілей необхідно взаємодіяти та працювати злагоджено [9; 10].

У контексті спільного навчання кінцева мета завжди спільна і буде досягнута, якщо кожен із учасників успішно виконає свої завдання. З іншого боку, індивідуальне навчання змушує студентів зосереджуватися на досягненні своїх цілей, незалежно від інших.

Четверта методологія. Гейміфікація. Інтеграція механіки і динаміки гри в штучних середовищах, або гейміфікація, практикується протягом тривалого часу. Однак протягом останніх кількох років, особливо завдяки еволюції відеоігор, це явище набуло безпрецедентного виміру і є одним з найбільш обговорюваних як поточна та майбутня тенденція індустрії EdTech. Оскільки у 80-х роках ігри міжнародного рівня, такі як серія «Кармен Сандієго» або «Кролик-читач», набули всесвітньої популярності, розвиток навчальних назв послідовно зростав, зокрема не лише ті, що орієнтовані на широку публіку, але, щораз частіше, спеціально розроблені для студентів та окремих курсів. Ця тенденція була закріплена із все більшим залученням гейміфікації до програм, і, за оцінками, це включення буде продовжувати зростати в майбутньому [4; 9; 10].

П'ята методологія. Проблемне навчання. Проблемне навчання (PBL) – це циклічний процес, що складається з багатьох різних етапів, починаючи з поставлення запитань та здобуття знань, що, у свою чергу, призводить до появи нових питань у зростаючому циклі складності. Застосування цієї методології на практиці означає не лише проведення запитів студентами, але й перетворення її на корисні дані та інформацію. За словами кількох педагогів, чотири великі переваги, які спостерігаються при використанні цієї методології: розвиток критичного мислення та творчих здібностей; досконалення здатності вирішувати проблеми; підвищення мотивації студентів; кращий обмін знаннями у складних ситуаціях [3; 7; 10].

Шоста методологія. Дизайнерське мислення. Освіта завжди була плодотворним простором для інновацій. Вчителі у всьому світі постійно придумують нові ідеї та методології для впровадження на заняттях, використовуючи найкращі інструменти, які є у їх розпорядженні. Застосування Design Thinking (DT) походить від промислових дизайнерів та їх унікального методу для вирішення проблем та задоволення потреб своїх клієнтів. Застосовуючи до освіти, ця модель дає змогу з більшою точністю визначати індивідуальні проблеми кожного студента та генерувати у їхньому навчальному досвіді створення та інновації для задоволення інших, що потім стає симбіотичним [7; 8].

Сьома методологія. Навчання на основі мислення. Окрім дебатів щодо ефективності навчання шляхом запам'ятовування фактів та даних під час обговорення освіти, одним з найбільш обговорюваних аспектів є необхідність показати студентам, як працювати з інформацією, яку вони отримують у закладах вищої освіти. Головна мета – навчити їх контекстуалізувати, аналізувати, розповідати, сперечатися. Інакше кажучи, перетворювати інформацію у знання. Це мета навчання на основі мислення (TBL), розвиток навиків мислення, окрім запам'ятовування, і, таким чином, розвиток ефективного мислення у студентів [3; 6; 9].

Восьма методологія. Навчання на основі компетентностей. За визначенням, усі методології навчання в якості основних цілей передбачають набуття знань, розвиток навичок та формування практичних вмінь. Навчання на основі компетентностей (CBL) являє собою набір стратегій для досягнення високого рівня сформованості іншомовних компетентностей у майбутніх фахівців. За допомогою таких

інструментів оцінювання, як рубрики, освітяни можуть проходити навчальну програму без значних відхилень, але транслювати її по-іншому, застосовуючи на практиці реальні приклади і, таким чином, передаючи своїм студентам більш відчутний вимір практичних занять з англійської мови [3; 6; 8; 9].

4. Сучасний стан іншомовної підготовки студентів закладів вищої освіти в Україні

Європейський досвід показує, що найбільш ефективним у навчанні іноземних мов є *компетентісний підхід*, спрямований на розвиток практичних умінь, формування навичок і набуття досвіду користування повним набором теоретичних знань на практиці. За такого підходу англійська мова є засобом та знаряддям для вирішення практичних завдань у співпраці з іноземними партнерами, а не самоціллю, мовою заради мови, яка так і залишиться на рівні підручника й навчальної аудиторії і не використовуватиметься в реальному житті [3; 6; 7].

Європейські методики передбачають, що *комунікація розглядається як основна мета використання мови*. Саме комунікативний підхід покладено в основу навчально-методичних комплексів, розроблених групами фахівців-методистів, носіїв англійської мови, з урахуванням новітніх досліджень методики навчання, педагогіки, психології та інших суміжних наук. Сучасні навчально-методичні комплекси з англійської мови складаються з підручника (student's book або course book) та робочого зошита з аудіофайлами для студента (workbook with audio); комплектів CD та DVD; книги для викладача з детально розробленими методичними рекомендаціями не лише до курсу в цілому, а й до кожного заняття; рекомендацій щодо оцінювання виконання студентами кожного виду завдань; інтерактивних завдань на картках, що продукують непідготовлене усне чи письмове мовлення; комплектів тестів із кожної теми, тестів для поточного контролю (progress tests, mid-year tests) та підсумкових тестів із курсу, форм для самооцінювання студентів і відстеження особистого прогресу [3; 5; 6; 7].

Отже, у навчанні англійської мови провідним є розвиток компетенцій у всіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності – читанні, аудіюванні, письмі й говорінні. Завдяки типовим завданням і вправам у навчально-методичних комплексах з англійської мови студенти поє-

тапно опановують основні стратегії роботи з кожним видом мовленнєвої діяльності, а також звикають до формату проведення міжнародних екзаменів з англійської мови (FCE, CAE, IELTS, TOEFL, PTE тощо) і розвивають необхідні навички. Знаючи чітко визначені критерії, за якими здійснюється оцінювання рівня володіння англійською мовою, студенти здійснюють моніторинг власних успіхів і об'єктивно оцінюють власні досягнення [4; 8].

Ще однією перевагою сучасних європейських комплексів є *діяльно-орієнтований підхід*, що передбачає засвоєння матеріалу, максимально наближеного до реальних життєвих ситуацій та потреб користувачів мовою, завдання для розвитку критичного мислення, прагматичності, такі, що передбачають ознайомлення із реальними подіями, людьми й ситуаціями тощо. Під час вивчення англійської мови студенти розширюють знання в галузі інших наук, розвивають загальні та професійні компетентності, необхідні для продуктивної діяльності у XXI столітті [6; 7].

Нова парадигма іншомовної освіти базується також на максимальному використанні мультимедійних засобів, аудіо- та відеоматеріалів із подальшим виконанням завдань та обговоренням на кожному занятті; застосуванні мережі Інтернет для створення мовленнєвого середовища для студентів (сайти для самостійного вивчення англійської мови, безкоштовні дистанційні курси, створення навчальних спільнот у віртуальному середовищі, спілкування англійською в соціальних мережах); залученні сучасних пристроїв для пошуку та оброблення інформації (смартфонів, планшетів, ноутбуків); організації проектної роботи студентів, застосуванні нестандартних і творчих завдань; залученні студентів до культурно-освітніх заходів, що проводяться іноземними мовами в позааудиторний час (англомовний дискусійний клуб, олімпіади, конкурси, виставки творчих робіт, декади іноземних мов, театральні вистави, англійськомовні табори тощо); участі студентів у програмах обмінів, стажуваннях і практиках за кордоном, передовсім в англійськомовних країнах [3; 6; 7].

Студенти навчаються як рецептивним, так і продуктивним видам діяльності. Значна частина часу відводиться продуктивному мовленню, що передбачає формулювання думок під час інтеракції. Використання рідної мови у процесі комунікації мінімізується. Рекомендо-

вану кількість часу, коли викладач говорить на занятті, зменшено до 20%, натомість 80% часу відводиться на спілкування студентів іноземною мовою, що вивчається.

За такого підходу навчання стає інтерактивним, передбачає зміну партнерів у спілкуванні завдяки роботі в парах, міні-групах (3-4 студенти) та великих групах (від 5 студентів), які змінюються зі зміною завдання. Це сприяє урізноманітненню видів діяльності та способів роботи на занятті, додає динамічності й забезпечує кожному студенту максимальне залучення у процесі опанування мови, спонукає до навчання й саморозвитку протягом усього життя [3; 6; 7].

Педагогіка партнерства, демократична співпраця викладача зі студентами, що є концептуальною основою європейської освітньої системи, створює сприятливий психологічний клімат на заняттях, сприяє оптимальній організації навчальної діяльності та забезпеченню навчальної автономії кожного, результатом чого стає підвищення відповідальності студента за результати його навчання й мотивує до всебічного особистісного розвитку, а також дає можливість повноцінного розкриття свого потенціалу.

У процесі навчання викладач виконує функцію *фасилітатора* (допомагає студенту в усвідомленні себе як самоцінності, підтримує його прагнення до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення, сприяє його особистісному зростанню, розкриттю здібностей і пізнавальних можливостей, створює атмосферу безумовного прийняття, розуміння, довіри), *координатора* (спрямовує студента в навчальному процесі, встановлює орієнтири і допомагає їх дотримуватися), *консультанта* (надає фахові рекомендації й корекційні поради, орієнтується на особистий прогрес кожного студента й допомагає йому в пошуку найефективнішого способу опанування англійською мовою) [3; 5; 6; 7].

Реалізацію європейських підходів до навчання іноземних мов в українських ВНЗ вже розпочато, проте існує низка проблем, які виникають у професійній діяльності викладачів англійської мови, а саме: низький рівень володіння англійською мовою випускників шкіл; недостатня внутрішня мотивація до вивчення іноземних мов, зневіра у власних силах (так званий страх помилок), пропуски занять, низько розвинене вміння організувати власну роботу й засвоювати англійську

мову системно в більшості студентів; неготовність взяти на себе відповідальність за процес та результати навчання; складність в адаптуванні до нової методики вивчення англійської мови, недостатня кількість аудиторних годин [8; 10].

Подолання цих проблем значною мірою залежить від викладача. Ураховуючи вимоги часу й максимальний орієнтир на результат, прописаний у стандартах з усіх спеціальностей, забезпечити якісний процес викладання англійської мови у вищій школі здатен фахівець, який має достатній рівень володіння англійською мовою для викладання у ВНЗ (рівні C1-C2), володіє сучасними європейськими методиками навчання іноземних мов, а також технологіями продуктивної взаємодії зі студентом, уміє створити сприятливий психологічний клімат у навчанні для забезпечення впевненості студента у власних силах.

Відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти, одним із стратегічних завдань реформування змісту освіти в Україні є розробка державних стандартів щодо навчання іноземних мов. Сучасні інноваційні методи навчання іноземних мов спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу, створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу у вищих навчальних закладах. Відповідно до особливостей навчального процесу основними принципами сучасних методів викладання іноземної мови у вищій школі є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на студента (learner-centered lessons), змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії, засвоєння міжкультурних особливостей, професійна і фахова орієнтація [9, с. 231].

Отже, запропонований Європейський шаблон вивчення іноземних мов спрямований на практичну міждисциплінарну і професійну орієнтацію занять з іноземної мови, в центрі уваги якої – студент. Важливою метою цього шаблону є спрямування навчального процесу на формування і розвиток основних навичок та вмінь у соціальному та професійному спілкуванні, а також стратегії самостійного вивчення іноземних мов [8, с. 4].

Оскільки основною метою у модернізації системи навчання іноземних мов в Україні є використання мовних засобів для забезпечення реального процесу спілкування та досягнення власних цілей комуні-

кації, формується характерна тенденція до посилення комунікативної спрямованості навчального процесу. Комунікативний підхід базується на тому, що студенти повинні опанувати мовні форми у процесі самої комунікації. Він ставить за мету навчання мови через мовлення і заснований на таких ключових поняттях, як «спілкування», «культура», «мотивація», «інтерактивність». Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови [9].

5. Інноваційно-педагогічні умови успішного формування іншомовних компетентностей необхідних сучасному студенту для майбутньої професійної діяльності

Інноваційно-педагогічні умови успішної організації іншомовної освіти майбутніх фахівців в Україні у рамках нашого наукового пошуку розглядаємо, як основні положення, застосування яких у навчальному процесі сприятиме підвищенню ефективності формування іншомовних комунікативних компетентностей у майбутніх фахівців в Україні. В рамках нашого дослідження, першою сучасною інноваційно-педагогічною умовою успішної організації є така, як: тренінгові технології в освіті України. Слід зауважити, що тренінг можна розглядати *і як форму, і як метод організації професійного навчання фахівця, і як педагогічну технологію*. Зроблено висновок, що тренінгові технології є важливою складовою інтерактивного навчання. Так, згідно П. Бавіної, тренінгові технології спираються на основні принципи ігрового моделювання і є збалансованими за рахунок традиційних та нетрадиційних імітаційних методів навчання [6; 7].

Нами була описана доцільність упровадження тренінгів у процес крос-культурної освіти магістрів сфери туризму, яка пояснюється виконуваними функціями, провідними серед яких є: *навчальна; розвивальна; мотивувальна; комунікативна; релаксаційна*. Були виокремлені методи і прийоми, які доцільно використовувати для досягнення у тренінгах високого результату, а саме: *презентація, демонстрація, практика, зворотний зв'язок, обговорення в невеликих групах; планування подальших дій*.

Також, вважаємо за доцільне реалізацію другої сучасної інноваційно-педагогічної умови успішної організації освіти в Україні, а саме:

імплементація інформаційно-комунікаційних технологій і електронних засобів навчання в освіті України.

Основними завданнями інформаційно-комунікаційних технологій навчання були виокремлені наступні: інтенсифікація всіх рівнів навчально-виховного процесу, підвищення його ефективності та якості; системна інтеграція галузей знань; розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців, їх здібностей до комунікативної діяльності; формування інформаційної культури; розвиток експериментально-дослідницької діяльності та культури навчальної діяльності; реалізація соціального замовлення, обумовленого інформатизацією сучасного суспільства [6; 7].

У ході нашого дослідження третьою педагогічною умовою виступають *активні методи навчання в системі вищої освіти*. Було помічено, що використання методів активного навчання є надзвичайно важливим у системі освіти, оскільки вони сприяють ефективності навчання, зокрема засвоєнню навчальної інформації й формуванню особистісних якостей. Також доведено, що при використанні активних методів майбутні фахівці ефективніше навчаються, що в майбутньому дозволить застосовувати здобуті знання в процесі практичної діяльності. Засвоєння знань та навичок, які вони набувають завдяки використанню активних методів навчання є більш ефективним і приємним [6; 7].

Характерними ознаками активних методів навчання є: побудова навчання як серії взаємопов'язаних проблемних ситуацій; переважно групова робота студентів на парах; опора на студентський досвід і навіть мінімальне знання з теми; відкритість (незавершеність) навчання, відсутність раз і назавжди визначеного рішення; співробітництво різних рівнів (викладач-група, викладач-студент, студент-група, студент-студент); швидкий зворотній зв'язок – студент бачить реакцію викладача, може проконсультуватися в будь-який момент навчання; емоційне піднесення, розкутість; діалог як основний елемент навчання. Інтерактивні методи навчання – методи, що передбачають активну співпрацю студентів у процесі розв'язання пізнавальних і практичних проблем. У нашому дослідженні ми використовували такі методи активного навчання: *мозковий штурм; світове кафе; карта ідей; мікрофон; хронологія; «Плюси і мінуси»; метод проекту; міні-лекції; групові дискусії; моделювання типових і найбільш проблемних ситуа-*

цій; кейси; рольові ігри з відео-аналізом; виконання практичних вправ і завдань; метафорична ділова гра; обговорення конкретних проблем учасників занять [2; 4; 6; 7].

У рамках нашого дослідження четвертою інноваційно-педагогічною умовою виступає *міжкультурна комунікація та академічна мобільність майбутніх фахівців*. Міжнародна співпраця, академічна мобільність студентів, участь у міжнародних освітніх програмах та проектах є пріоритетом розвитку освіти сьогодення. Тому, позитивним для України щодо розвитку міжнародної академічної мобільності є укладання багатосторонніх договорів в галузі освіти та спеціальні освітні програми, які забезпечують активізацію міжнародної співпраці та підвищують мобільність, наприклад, такі програми академічної мобільності, як: «Еразмус Мундус», «Темпус», «Сократ», «Жан Моне», «Mitacs Globalink Research Internship», «Програма обміну для студентів вищих навчальних закладів», «Global UGRAD», «MEVLANA» (Туреччина) [6; 7; 10].

Отже, на основі попереднього теоретичного огляду академічної мобільності ми зробили умовивід, що *стажування за кордоном сучасних здобувачів вищої освіти* – це можливість закріпити теоретичні знання, отримані під час навчання, можливість проявити себе у якості фахівця, познайомитись з культурою та побутом іншої країни, установити нові дружні стосунки та знайомства.

У ході нашого дослідження остання п'ята інноваційно-педагогічна умова освіти формулюється, як *професійна іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців: англомовна та франкомовна*.

Реалізація мети професійної іншомовної комунікативної компетентності передбачає: *засвоєння студентами термінологічного апарату сфери туристичного бізнесу, економіки й торгівлі іноземною мовою, уміння ним користуватися для академічних і професійних потреб; розвиток навичок усного (діалогічного й монологічного) мовлення, письма, функціонального читання, формування вмінь складання анотацій та реферування іншомовних текстів фахової тематики; поглиблення розуміння іншомовних соціокультурних реалій, знання й адекватне тлумачення різних зразків мовної поведінки, уміння адекватно реагувати й діяти у професійних і побутових контекстах полікультурного середовища; оволодіння методикою та прийомами самоосвіти, розвиток навичок іншомовної діяльності [2; 6; 7].*

Розглянувши теоретичний аспект інноваційно-педагогічних умов успішного формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх фахівців у нашому дослідженні перейдемо до практичної частини. Головною метою другої частини дослідження є продемонструвати практичну реалізацію запропонованих умов у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності сучасних майбутніх фахівців із логічною імплементацією восьми описаних вище методологій. Друга частина має на меті представити можливі приклади завдань з іноземної мови із застосуванням сучасних методологій.

Творче завдання № 1. «Gapped Text». AIM: to make students aware of what kind of words fill the gaps in this task type: – grammar words (e.g. why / that / such) – parts of grammar structures (e.g. used to / was used to / got used to) – prepositions (e.g. up / on / with) – content words with similar meaning (e.g. help / contribute / provide) – words that are parts of expressions or collocations (make a booking / do homework) – linking words or expressions (e.g. all in all / firstly / moreover) – phrasal verbs (fed up with / cut down on / take away) PROCEDURE: 1. Give out a copy of the jumbled text, in which paragraphs are not in order. Students read the paragraphs and put them in the correct order. When they are ready, they compare their answers in pairs or small groups. Check the answers with the whole class (see key below). 2. Hand out a copy of the original text. Tell students to find all collocations or typical phrases in the text and underline them. Again, students compare their answers in pairs / small groups. For a final check use the text with phrases marked by shading. 3. Divide students into groups. Each group chooses 5 of the collocations listed and decides which word in the phrase will become a gap. These words are tippexed out by students. 4. Tell students to turn their copies of original text and text with highlighted phrases face down. 5. Groups exchange their tippexed-out text versions and try to fill in the missing words. Once finished, they check their answers with the original text.

Творче завдання № 2. «Pairs of Sentences». AIM: to help students learn different collocations with the same word PROCEDURE: 1. Hand out activity worksheet. Students put the words into the table to form collocations in which (left column) the key word „school” starts the phrase or (right column) the key word „school” is at the end of the phrase. 2. Students check the answers with a copy of the dictionary entries, or the teacher checks with the whole class.

Each student translates example sentences from their entry into Polish. The translations are passed on round the group, and the sentences are translated back into English without the help of the dictionary entry.

Творче завдання № 3. “Minialogues”. AIM: to practice grammar and vocabulary in suggested situational contexts PROCEDURE: 1. Give students copies of 1 or 2 pictures presenting people in different situations per pair. In pairs, students decide who the people are and what situation they are in (see suggestions in the key below). 2. In the same pairs, student come up with 2-line dialogues between the people in the pictures. The teacher monitors, helps and corrects as necessary. 3. Students decide which phrases / grammar structures they would like to delete from one line of the minialogue. They write the minialogue with the gap in the speech bubbles provided. 4. Each pair passes their minialogues round to another pair, who fill in the gaps. 5. The completed minialogues are passed back to the authors to be checked.

6. Висновки

Крім передбачених освітньою програмою нововведень, сучасні світові тенденції до глобалізації та стрімкого розвитку науки визначають необхідність самоосвіти, яка виходить за рамки обов'язкової освіти, визначеної вищим навчальним закладом, та повинна продовжуватися усе життя.

Таким чином, процес євроінтеграції вплинув на систему освіти в Україні, змінивши підхід до викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах. Модернізація у системі навчання іноземних мов передбачає перш за все розвиток комунікативних навичок студентів, щоб забезпечити їх подальше застосування для досягнення цілей комунікації. Вивчення іноземної мови у вищій школі набуває практичного значення, а комунікативна функція мови відіграє головну роль в процесі вираження почуттів, суджень та засвоєнні інформації, знань, що подаються в будь-якій формі.

Крім комунікативного аспекту, викладачі повинні познайомити студентів з історичним та культурним підґрунтям мови, що вивчається, та підтримувати співпрацю з викладачами професійно-орієнтованих дисциплін, забезпечуючи безпосередній зв'язок мови з фаховою освітою студентів. Таким чином, можемо зробити висновок, що всі тенденції, які

прослідковуються в українській освіті, позитивно впливають на вивчення студентами іноземної мови, підвищуючи культурний рівень нашої країни та сприяючи її інтеграції у європейський та світовий простір.

Список літератури:

1. Антонюк Н. М. Вивчення іноземних мов в контексті гуманістичної освіти. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. № 1. С. 228–233.
2. Безкоровайна О. В. Актуальні аспекти комунікативної компетенції студентів ВНЗ. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Філологічна*. 2012. № 25. С. 142–145.
3. Ігнатюк О. А. Особливості підготовки сучасних фахівців у системі вищої професійної освіти США. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2011. №1. С. 55–64.
4. Іщенко О. Вивчення англійської мови в умовах вступу України у європейський освітній простір. *Вісник Львівського університету*. 2009. № 25. С. 353–357.
5. Ніколаєва Ж. В. Навчання іноземних мов у ВНЗ у контексті Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти. *Наукові праці. Педагогічні науки*. 2004. № 29. С. 127–130.
6. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 20.03.2017).
7. Go Global : Національна програма вивчення та популяризації іноземних мов (National Foreign Language Learning and Promotion Initiative). 2015. URL: http://osvitacv.com/uploads/go_global.pdf (дата звернення: 01.03.2017).
8. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Language Policy Unit, Strasbourg. URL: https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf (дата звернення: 11.03.2017).
9. Modern teaching: methods and skills. URL: <https://medium.com/@braydenfox/modern-teaching-methods-and-skills-2977c7cd245e> (дата звернення: 23.09.2021).
10. Ten Innovative Learning Strategies For Modern Pedagogy. URL: <https://www.teachthought.com/the-future-of-learning/10-innovative-learning-strategies-for-modern-pedagogy/> (дата звернення: 23.09.2021).

References:

1. Antonyuk N.M. (2009). Vivchennya inozemnix mov v konteksti humanistichnoi osviti. *Visnik Akademii advokaturi Ukraini*, 1, 228–233.
2. Bezkorovajna O.V. (2012). Aktualni aspekti komunikativnoi kompetenczii studentiv VNZ. *Naukovi zapiski [Nacjonalnogo universitetu «Ostrozka akademiya»]. Ser.: Filologichna*, 25, 142–145.
3. Ignatyuk O.A. (2011). Osoblivosti pidgotovki suchasnix faxivcziv u sistemi vishhoi profesijnoi osviti SShA. *Teoriya i praktika upravlinnya soczialnimi sistemami*, 1, 55–64.

4. Ishhenko, O.B. (2009) Vivchennya anglijskoi movi v umovax vstupu Ukraini u evropejskij osvितnij prostir. *Visnik Lvivskogo universitetu*, 25, 353–357.
5. Nikolaeva Zh.V. (2004) Navchannya inozemnix mov u VNZ u konteksti Zagalnoevropejskix Rekomendacij z movnoi osviti. *Naukovi praczi. Pedagogichni nauki*, 29, 127–130.
6. Strategiya stalogo rozvitku «Ukraina-2020» (2015). Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (accessed 20 July 2021).
7. Go Global: Naczionalna programa vivchennya ta populyarizaczii inozemnix mov (National Foreign Language Learning and Promotion Initiative) (2015). Available at: http://osvitacv.com/uploads/go_global.pdf (accessed 13 August 2021).
8. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment [Elektronnij resurs]. Language Policy Unit, Strasbourg. Available at: https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf (accessed 11 August 2021).
9. Modern teaching: methods and skills. Available at: <https://medium.com/@braydenfox/modern-teaching-methods-and-skills-2977c7cd245e> (accessed 23 September 2021).
10. Ten Innovative Learning Strategies For Modern Pedagogy. Available at: <https://www.teachthought.com/the-future-of-learning/10-innovative-learning-strategies-for-modern-pedagogy/> (accessed 23 September 2021).